

Povinné zálohování lahví a plechovek – postoj Svazu

Na nedávném XIX. sněmu Svazu se mimo jiné diskutovala také problematika povinného zálohování plastových lahví. Uvědomuje si skutečně veřejnost, co to bude znamenat? K tématu se prostřednictvím našeho zpravodaje obšírněji vyjádřila členka Předsednictva Olga Dočkalová.

Proč povinné zálohování?

Hlavním prezentovaným důvodem je cirkularita materiálu, ekologie a littering, neboli pohozené obaly v přírodě. Na tyto důvody veřejnost velmi dobře slyší, ale už málokdo ví, co to konkrétně bude znamenat pro ni samotnou. Dobrovolné zálohování obalů již dlouhodobě umožňuje zákon, což využívá velmi dobře většina výrobců piva. Nabízí se tedy otázka: Proč cirkulární a ekologičtí, tak jako pivaři, nejsou od samého začátku výrobci plastových lahví? A proč v roce 2008, kdy se již uvažovalo o zálohování plastových lahví, tak právě největší nápojářské firmy tuto cestu odmítly a vše nechaly na městech a obcích? Starostové, jako pilné včeličky, budovali systémy třídění, hledali prostory na kontejnery, dělali osvětu a učili občany správnému třídění a ekologickému přemýšlení. Naši občané jsou skutečně šikovní a společné dílo se podařilo. Máme jeden z nejlépe fungujících systémů třídění v Evropě!

Kde se tedy skrývá pravý důvod?

Již od roku 2025 mají výrobci nápojových obalů povinnost přidávat do nových obalů 25 % recyklovaného materiálu (tzv. rPET). Ovšem již dnes mají výrobci přístup k materiálu pro plnění svých cílů pro zajištění obsahu rPET. Čeští recyklátoři PET lahví běžně produkují flakes z PET lahví sbíraných v rámci tříděného sběru. Tento materiál podléhá trhu a obchodu s druhotnými surovinami, může si jej koupit kdokoli. Je tedy třeba se k této budoucí „zlaté cihle“ dostat přímo a mít ji pod vlastní kontrolou. A to nejlépe přes povinné zálohování, jehož systém zafinancuje z velké části někdo jiný.

Náklady na zavedení povinného zálohování v obchodech zaplatí přes obchodníky spotřebitelé, tj. naši občané. Je třeba v obchodech vybudovat místnosti na skladování vrácených obalů, aby nepřišel do styku s ostatním potravinovým zbožím, dále pořídit automaty na vrácení záloh, evidenci vyplacených záloh a lisování, aby se nedopravoval vzduch. Částečně z nevybraných záloh od spotřebitelů se bude financovat další provoz celého zálohového systému. Jeho doprava, třídění a následná úprava. Budou jej tedy zase financovat ti spotřebitelé, kteří lahve zdeformovali či poškodili etiketu a systém jim nevrátil již zaplacenou zálohu (ve výši 4–5 Kč). Na třídících linkách ubude komodita, která je dnes velmi dobře obchodovatelná a jednoduše tříditelná. Třídící linky budou zdražovat obcím ostatní tříděné plasty, aby udržely provoz, nebo jim výpadek dofinancuje EKO-KOM, nebo budou nuceny manuálně třídící linku uzavřít. Pokud se bude jednat o dofinancování ze strany EKO-KOM, tak zdraží poplatky ostatním výrobcům obalů asi o 20 %. Výrobci následně zdražení zase promítnou do ceny zboží. A opět vše za-

platí spotřebitelé, tedy naši občané. V neposlední řadě se obcím sníží podíl odměn na krytí nákladů tříděného sběru plastu/kovových odpadů a narostou náklady (např. na dopravu na vzdálenější třídící linky). MŽP počítá, že asi polovina menších dotřídovacích linek zanikne a zůstanou jen ty velké s určitou mírou automatizace. Náklady na odpadové hospodářství se nepochybně zvýší a nezbyde než zdražit poplatky občanům. A tak si občan tento systém zaplatí potřeť.

A nyní pár souhrnných faktů:

- Dnes náš současný systém sběru vykazuje vysokou účinnost. **Naši občané odevzdají do žlutých kontejnerů 8 lahví z 10 uvedených na trh.** Aktuálně se v ČR vysbívá cca 42 500 tun PET lahví. Ke splnění evropského cíle sběru 90 % stačí výkon systému zvýšit jen o cca 5000 tun (k roku 2029). Tedy o tu devátou PET láhev!
- Celková hodnota sesbíraného PET v ČR je ročně cca 500 mil. Kč (42,5 tisíc tun). **Investovat 5,2 miliardy Kč jednorázově u obchodníků a dále cca 1,5 miliardy Kč ročně v provozních nákladech na vysbírání pouhých 5000 tun navíc v nově zavedeném zálohovém systému jde v dnešní neutěšené době proti všem pravidlům šetření financemi.**
- Z pohledu produkce komunálních odpadů (5,8 mil. tun) se u předmětných komodit (PET a plechovky) jedná o cca 1 % odpadů. Obce, města a firmy přitom budou muset zpracovávat cca 85 % komunálních odpadů, aby ČR splnila recyklační cíle – **nedává logiku toto 1 % nejjednodušeji vytríditelných a recyklovatelných odpadů uměle vyjmout z obecních systémů?**
- Dopady zavedení záloh na obecní systémy budou nákladově negativní. Studie CETA 2022 (zadaná nápojáři) hovoří o 30 Kč/občan. Ve studii však nebyly

9 | informujeme

započítány všechny příspěvky od EKO-KOM, a proto dle výpočtu profesních svazů jsou reálné dopady na obce minimálně 58 Kč/občan.

- Sběr PET lahví přes zálohový systém je při započítání známých nákladů cca 7krát dražší než stávající systém separace v obcích a městech.

Dopady pro občany

- Obce a města mají od roku 2025 povinnost vytřídit 60 % všech svých odpadů. Velký zájem je o individuální systémy třídění přímo od domácností, tzv. door to door systém. Zavádění těchto systémů je velmi náročné nejen pro samotné vedení obcí, ale také pro občany, neboť představuje značnou změnu jejich letitého chování. A do toho by měli občané ještě sledovat, která láhev je zálohovaná, či nikoliv, zda ji může sešlápnout a vyhodit do žluté nádoby doma, nebo odnést nesešlápanou zpět do obchodu.
- Lze také předpokládat, že část obyvatel bude v nádobách na tříděný sběr plastů hledat vratné lahve. To v konkrétních lokalitách může způsobovat zvýšení litteringu v okolí nádob na tříděný sběr.
- Aktuálně má občan možnost předat PET lahve do cca 140 tisíc žlutých kontejnerů v celé ČR. Obchodů s vratnými automaty by bylo cca 5 tisíc. S ručním vrácením záloh v menších obchodech a na benzínových pumpách má být dohromady 11 000 sběrných míst. Tedy zásadní zhoršení dostupnosti pro občana, nehledě na nutnost převážet lahve autem a vracet je nesešlápnuté v pytlích (obrovský objem).
- Občané v rámci záloh budou poskytovat dlouhodobou bezúročnou půjčku provozovateli zálohového systému v rámci jednotek miliard. Není zcela jasné, jak bude naloženo s nevyplacenými zálohami, tedy penězi, které zaplatí občané. Stanou se součástí státního rozpočtu (nepřímé zdanění)?, zůstanou v zálohovém systému? Opět se jedná o jednotky miliard s ohledem na účinnost a vratnost obalů do zálohového systému.

Dopad na životní prostředí

- V ČR má být instalováno přes 5000 automatů na vrácení obalů v zálohovém systému. Dle studie CETA je průměrná spotřeba elektrické energie jednoho auto-

matu cca 20 kWh denně. Tedy $20 * 5000 = 100\,000$ kWh denně (36 500 000 kWh ročně) navíc, oproti stávajícímu systému sběru, jen v oblasti vrácení obalů občanem. **Uhlíková stopa takto velmi vysokého navýšení spotřeby energie na provoz automatů je zcela zásadním negativním ekologickým dopadem.**

- Další zřejmý **negativní dopad je způsoben navýšením dopravy**. Aktuálně se PET lahve vozí dohromady s ostatními plasty na více než 120 třídících linek v ČR (krátké dopravní vzdálenosti). Provozatelé systému navrhují přepravu samostatně jinými vozy na pouhé cca dvě linky v ČR. Dopady zdvojené dopravy plastů jsou tedy zcela zásadní, včetně navýšení uhlíkové stopy.
- Další navýšení uhlíkové stopy je způsobeno tím, že lidé budou nuceni k vrácení lahví zpět do ochodů využívat automobily. Nyní nosí PET lahve spolu s plasty průměrně pouhých 90 m do kontejneru. Stále větší počet obča-

nů má sběrné nádoby již přímo ve svém domě (již zmíněný „door to door“ systém). Argument, že občan stejně jezdí do obchodu autem, je lichý. Řada občanů ani vozidlo nemá a veřejně dostupné údaje ukazují, že velké množství osob, např. seniorů nejezdí do obchodů vozidlem. I ti občané, kteří jezdí do obchodu vozidlem, budou nově při nutnosti vrácení PET lahví do obchodů zbytečně ochuzováni o čas a další zdroje.

Svaz měst a obcí v současnosti nesouhlasí s navrženým systémem zálohování, neboť obsahuje mnoho nejasných řešení a požaduje:

- po MŽP vypracování celkové koncepce udržitelného odpadového hospodářství ve světle evropské legislativy a společných cílů EU. Znamená to tedy, že odpadové hospodářství měst a obcí v budoucnu dozná komplexních změn, které se nebudou týkat pouze plastových lahví a nápojových plechovek, ale také řešení textilu, velkoobjemového nábytku, papírových letáků anebo tzv. černých pasažérů, kteří budou do systému finančně přispívat.
- Svaz bude žádat vyhodnocení zálohování jako zásahu do dnešního celkového systému odpadového hospodářství a jeho dopadů (včetně finančních), přičemž již dnes je zřejmé, že zálohování nelze považovat za neekologičtější a neekonomičtější řešení z obecného pohledu. Obce a města investovaly velké částky do funkčních systémů. Pro splnění zákonných povinností vysokých procent třídění odpadů se v současnosti připravují na intenzifikaci prostřednictvím zavádění door to door systémů, které vy-

žadují další finance, ale také čas i energii vedení obcí. Díky této intenzifikaci bude ČR blíže k plnění všech cílů sběru obalů, tedy nejen dvou komodit, které řeší zálohový systém.

Motto na závěr:

Ekologicky a cirkulárně se přece nechová ten člověk, který bude vracet do oběhu použitý obal pouze za peníze, ale ten, který použitý obal dnes bez finanční motivace odevzdá do žlutých kontejnerů!

*Ing. Olga Dočkalová
starostka obce Sudice
členka Předsednictva Svazu*